

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Quo loco, ex contractu, num. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

motissimo ac diuturnam domini, non sit spes veniendi tempus, quo res transmitti ad illum cum moderatis expensis detur, nec per litteras, seu internuncios, domini voluntatem explorandi, non propterea debitor potest rem ablatam sibi retinere, sed vel disponendum de illa est, in favorem pauperum, vel componendum, vi beneficij Bullæ compositionis, sicuti superius diximus fieri debere in eo casu, quo incertus dominus est, quia in hoc casu moraliter judicatur dominus, ac si esset incertus. Idem puto in alio casu, quando debitor, propter inopiam nullo modo potest expensas, ne mediocres quidem facere, ad transmittendam rem, vel ad dominum admonendum: tunc enim pari modo, vel pauperibus rem elargitor, vel beneficio compositionis utitur. In utroque autem casu, si præsumatur voluntas domini, ut res restituenda detur suis consanguineis, patri, matri, filiis &c. multo magis si ij pauperes sint, ipsis dandam rem esse, nemo negabit, ut ibidem diximus.

d. sup. c. 1. §. 3. num. 20. e. Ludov. à Cruce d. 3. in Bull. Cruc. d. 6. nu. 3. alijque ab ipso citati.

Quo loco, ex re accepta?

6. Si restitutio facienda est solum ex re accepta bona fide, v.g. quia habui equum, gemmam, vestes, quæ deinde novi esse alterius, vel bos alterius ad meum præsepe confugit, &c. profecto sufficiet, si ea restitutio fiat in loco, ubi est debitor: & admoneatur dominus; quod si res ad dominum sit transmittenda, domini expensis transmittenda erit; ratio est,

quia secus, ego paterer damnum sine mea culpa; tunc enim dominus jus habet in rem suam, non vero in me.

f. Navarr. Mol. Rebel. Less. Reginald. Vasq. alijque citati à Dicast. li. 2. de just. tr. 2. d. 11. dub. 9. num. 105.

7. Adverte hic tria. Primò, mihi esse compensandas justas expensas, alioqui ex re ipsa extrahendas, si quæ me factæ sunt, ad sustentandum v.g. equum; idque ex tacito contractu, qui dicitur ex negotijs bene gestis. Secundò, multum expedire, si dominus admoneatur, & res interim alicubi custodiatur; nam si superfluas expensas sine rationabili voluntate domini facias, illas amitteres, ut si equum v.g. transmitteres cura majorib. expensis, quam equus valeat, si sine morali custodia &c. immò tunc, si ob negligentem custodiam, cum culpa gravi periret equus, tenereris ad damni restitutionem, ex injusta damnificatione; tertio, si res transmitti ad dominum non potest, nec admoneri, expectari, &c. detur pauperibus, vel usui sit Bulla compositionis, juxta modum jam nu. 5. dictum. Nec tamen videtur improbabile, posse retineri apud se, quia tunc res comparatur rei habenti dominum ignotum, juxta dicta §. 3. n. 31.

Quo loco, ex contractu?

8. Si restitutio facienda est ex contractu, & ex justa acceptione, distinctione opus habemus; vel enim restituenda est eadem numero, seu, ut loquuntur Iurisperiti, eadem res in specie, v.g. equus locatus, commodatus, deposti-

depositus, vel restituendum est aliquid æquivalens, v. g. emisti equum, debes pretium; vendidisti, recepto pretio, frumentum, debes frumentum pretio recepto æquivalens; accepisti prædium, debes censum &c. de utroque separarim.

g. legatur *Dicaft. l. c. n. 108. Less. Vafq. Reginal. ab eod. citati.*

9. Quoad prius, assero, debere restitui in eo loco, quo conventum est, vel in eo loco, quem natura initi contractus requirit, v. g. si in contractu locationis equi appositum sit, ut hic equum restituas, hic debes; si ut restituas Catanæ, quo pergis, illic debes &c. At verò si nulla conventio facta est, tunc debet respici natura contractus, hoc est; an primò contractus, quem facis, sit solum in utilitatem alterius contrahentis? secundò, an solum in tuam? tertio, an in utriusque?

10. Si enim accidat primum, si v. g. habes depositum librum in utilitatem solius domini, ibi bona fide, id est, sine fraude & dolo debes restituere, ubi tu existis; quod si alio res transmittenda sit, fiat expensis & periculo domini, modo non pereat ex tua gravi culpa; ratio est, quia secus, tu patereris damnum, sine ullo domini jure contra te.

11. Si habes depositum, solum in utilitatem tuam, teneris tuis expensis restituere, in eo loco, ubi bona fide habuisset dominus, si tibi non commo- dasset, modò per te steteris, ne dominus secum rem suam transtulerit, deductis tamen expensis, quas fecisset dominus; ratio est, quia dominus non debet pati damnum ex gratuito commodato, & ex alia parte non debet, nec ille lucrari,

nec tu perdere, sine tua culpa, ex inero commodato, quod est ex se gratuitum.

12. Denique si rem habes in-utilitatem utriusque, ut in locatione equi, in qua & tu equi usum, & locans pretium habet, tunc in casu, de quo loquimur, quando nulla facta est conventio, videris primo aspectu teneri tuis expensis, ne dominus sine culpa lædatur: puto tamen, expensis utriusque; quia retorqueo argumentum; si enim tuis expensis, tu lædereris sine tua culpa. Dividantur ergo æqualiter expensæ, sicuti æquale est commodum: immo addo, non rarò debere solis expensis domini, quando scilicet domini negligentia non fuit admonitus conductor de loco, ubi restitutio facienda esset; ipse enim, suo communiter usurpato jure utens, ibi restituet, ubi rem locatam recepit. Excipe, nisi sit recepta consuetudo, ut alibi restituatur: ita in aliquibus locis equi locati ad iter faciendum, restitui solent in locis, ad quos equitando pervenitur &c.

13. Quoad posterius, quando ex contractu debet restitui res æquivalens, juxta divisionem factam num. 8. dico, debere pari modo restitui secundum conventionem contrahentium, si ve expresse, si ve tacite in contractu positam; at si nulla sit appositio conditio, regulariter fieri debet restitutio, seu solutio, ubi tradita res fuit & recepta, v. g. hic vendidisti, hic locasti equum, hic solve pretium; id enim videtur postulare æquitas, idque æqualitas inducenda inter contrahentes: quod si hic Panormi sub conditione numeratæ pecuniæ loces domum Catanæ existentem, hic debis, quia illud (numerata pecunia)

nia) id tacitè, ne dicam expresse, importat &c.

14. Ex quo vides, tum pro hac potissima doctrina, tum pro præcedenti, maximè ex circumstantiis decerni debere in tota hac materia locum, ubi fit restituendum; id, quod nos nunc inquirimus sub nomine tacitæ vel expressæ conventionis, & paulo superius sub nomine naturæ contractus, in quo nimirum tacitè imbibitur aliquando, vel expresse loci determinatio.

15. Hinc primò, si in via tibi do mutuos decem aureos, certè non in via, sed ubi tunc ego proximè, immo etiam longè habito, reddere debebis, quia ex natura mutui, quod est in utilitatem solam mutuatarij, colligimus, dominum rem suam habere debere sine expensis, quia nisi expresse quid in contrarium sit conventum, non est æquum, ut ego ex beneficio tibi collato damnum patiar.

h. Bonac. l. c. n. 9. quod tandem concedit Dehugo l. c. num. 204.

Quid si emas, vel vendas in via, dilato pretio, vel re? quid si vendas rem existentem in loco distant, v. g. dolium vini existens in tuo prædio? respondeo, in his casibus semper solere constitui in praxi, locum solutionis, quod si per incuriam non constituatur, ad tacitas, consuetasque in ea regione conventiones, modo paulo ante dicto, erit recurrendum.

16. Hinc secundò, si tibi promittam dare liberaliter post annum equum, & ego ante annum domicilium mutare cogar, certè sufficienter tibi satisfaciam, si equum ibidem dem, ubi bona fide invenior, quia ex circumstantiis

his peculiaribus, quod hæc sit donatio merè liberalis, quodque ego non consulto, ut effugiam ab equo donando, sed bona fide peregrè abierim, colligitur, non aliter me promississe.

i. Dicast. li. 2. tr. 2. d. 11. d. 9. n. 118.

17. Hinc tertio, census reales, super rebus stabilibus debiti, v. g. super prædio, domo, feudo &c. (nisi expresse conventum aliter fuerit) solvi debent in loco, ubi sunt res hypothecatae: est enim census, quasi pars fructuum rei. Idem de pensione beneficii, ibi enim debet solvi, ubi est beneficium, licet sciam, sapissimè conveniri expresse, ut solutio exhibeatur, ubi degit pensionarius. Idem de legatis: debent enim dari, ubi hæres hæreditatem adiit, nisi aliter ex intentione testatoris colligatur, siquidem legata sunt pari modo partes extractæ ab hæreditate.

In omnibus prædictis, quando res ad dominum longè distantem transferrenda est, cui pereat, si pereat in via, diximus §. 5 à num 3.

§. IX.

Quæ causa excuset?

Q Vindecim causas affert Valentia 4 excusantes à restitutione. Præcipuæ sunt; impotentia debitoris, infamiae, vitæ, membrorum periculum: condonatio creditoris: cessio bonorum: res restituenda creditori nocitura: præscriptio; beneficium Bullæ compositionis; solutio facta creditori sui creditoris: Iudicis auctoritas: quoniam verò ex his multa sparsim b in toto hoc libro dicta sunt.

R. r.

mule